

TMS – 11 İNŞAAT SÖZLEŞMELERİ STANDARDININ İŞLETMELER ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: İMKB’DE HİSSE SENETLERİ İŞLEM GÖREN BİR İNŞAAT ŞİRKETİ

Doç.Dr.Fatih Yılmaz
İstanbul Üniversitesi
İşletme Fakültesi

ÖZET

İnşaat sözleşmelerinin muhasebeleştirilmesinde, temelde iki yöntem vardır. Bunlar Tamamlanmış Taahhüt Yöntemi ve Tamamlanma Yüzdesi (Oran) Yöntemidir. 11 Numaralı Uluslararası Muhasebe Standardı ve onun bir tercümesi niteliğinde olan 11 numaralı Türkiye Muhasebe Standardında, inşaat sözleşmelerinin muhasebeleştirilmesinde Tamamlanma Yüzdesi Yöntemi kullanılmaktadır. Türkiye’deki vergi kanunlarına göre ise Tamamlanmış Taahhüt Yöntemi uygulanmaktadır. Şu anda Türkiye’de TMS/TFRS uygulamaları hisse senetleri borsada işlem gören işletmeler ile BDDK’ya tabi işletmeler için geçerli olmakla birlikte, TBMM’de Türk Ticaret Kanunu değişiklik tasarısı aynen yasalaşırsa TMS /TFRS tüm şirketler tarafından uygulanmaya başlanacaktır. TMS / TFRS uygulayan işletmeler diğer taraftan vergi kanunlarına göre de kayıtlarını izlemek zorundadırlar. Bu çalışmada iki uygulamanın farklılıkları ortaya konmuş ve TMS 11’i uygulayacak olan işletmelerin yapmaları gereken başlıca işlemler açıklanmıştır. Ayrıca halka açık bir inşaat şirketinin rapor örneği verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Tamamlanmış Taahhüt Yöntemi, Tamamlama Yüzdesi Yöntemi, İnşaat Muhasebesi, TMS 11, UMS 11., inşaat, muhasebe.

ABSTRACT

There are two accounting methods for construction contracts. These are Completed Contract Method and Percentage of Completion Method. 11th International Accounting Standard and 11th Turkish Accounting Standard which is its Turkish translation, requires the percentage-of-completion method to be used for the valuation of construction contracts. But according to Turkish tax laws the completed-contract method is used. Now in Turkey TAS /TFRS is valid only for the listed companies and financial companies that are under the authority of BRSA. If the exposure draft of new Turkish Commercial Code is approved in the parliament as it is, TAS/TFRS will be applied by all corporations. While the companies apply the TAS/TFRS, at the same time they have to report the construction contracts by using tax laws. In this study the differences have been analyzed, and there are some explanations for the companies that will apply the TAS 11. Additionally, a listed construction company case has been analyzed.

Key Words: Completed-Contract Method, Percentage-of-Completion Method, IAS 11, TAS 11, Accounting for Construction, Construction, Accounting, Construction.

GİRİŞ

Dünya ekonomisinde yaşanan küreselleşme sürecinde, gün geçtikçe uluslararası yatırımlar artış göstermektedir. Uluslararası yatırımlardaki artış, beraberinde finansal kontrol ve analiz sorunlarını da getirmiştir. Zira farklı muhasebe kurallarına dayalı olarak hazırlanmış finansal tabloların karşılaştırılması ve analizinde güçlüklerle karşılaşmaktadır. Bu güçlükleri ortadan kaldırmak, muhasebede ülkeler arasında finansal tablo kullanıcıları, hazırlayıcıları ve denetleyicileri arasında ortak bir dil yaratmak amacıyla Uluslararası Muhasebe Standartları (UMS) (CAIRNS, 1999, s:35) ve Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) oluşturulmuştur. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ifadesi UFRS, UMS ve bu standartların yorum komitelerinin yorumlarını da içeren genel bir ifade olarak kullanılmaktadır (IASB, 2006, s:9). UFRS IASCO'nun 2000 yılında aldığı bir kararla sınırötesi menkul kıymet ihraçlarında UFRS'nin kullanılması halinde ihracın yapıldığı ülkenin muhasebe standartlarına göre yeniden raporlama yapılması zorunluluğu ortadan kaldırılmıştır. Ardından Avrupa Birliği'nin (AB) aldığı bir kararla Birlik üyesi ülkelerdeki borsalarda hisse senetleri işlem şirketler zorunlu olarak 1.1.2005 tarihinden itibaren UFRS'ye göre finansal tablolarını oluşturmuşlardır. Türkiye'de de Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) AB'ye paralel bir uygulama gerçekleştirmiş ve yayınladığı XI-25 numaralı tebliğ ile, hisse senetleri İstanbul Menkul

Kıymetler Borsası'nda (İMKB) işlem gören şirketler 1.1.2005 tarihinden itibaren UFRS'na uygun olarak finansal tablolarını yayınlamışlardır.

Türkiye'de 2003 yılında yapılan bir araştırma Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi İşletmesi arasında UFRS kullanımının yaygın olmadığını göstermiştir (AKGÜL ve AKAY, 2004, s:208). SPK XI-25 numaralı tebliğ ile UFRS uygulaması daha yaygınlaşmıştır. Diğer taraftan Türk Ticaret Kanunu'nda değişiklik öngörülmesi ve yeni kanun taslağında işletmelerin TMSK'nın belirleyeceği muhasebe standartlarına göre raporlama yapılması yönündeki düzenleme TMS / TFRS'ye olan ilgiyi artırmıştır.

İhraç ettiği sermaye piyasası araçları bir borsada işlem gören şirketler, 2008 yılında SPK tarafından yayınlanan XI-29 numaralı tebliğ ile de Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu'nun (TMSK) yayınladığı Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) ve Türkiye Finansal Raporlama Standartları'nı (TFRS) uygulamaya geçmişlerdir. SPK'nın XI-29 no.lu tebliğinde:

“MADDE 5 – (1) İşletmeler, Avrupa Birliği tarafından kabul edilen haliyle Uluslararası Muhasebe/Finansal Raporlama Standartlarını uygulayarak ve finansal tabloların Avrupa Birliği tarafından kabul edilen haliyle UMS/UFRS'lere göre hazırlandığı hususuna dipnotlarda yer verirler. Bu kapsamda, benimsenen standartlara aykırı olmayan, TMSK'ca yayımlanan TMS/TFRS esas alınır.”

ifadesi bulunmaktadır.

Bu madde de “...Avrupa Birliği tarafından kabul edildiği haliyle UMS/UFRS” yazılmasının nedeni, Türkiye’nin AB ile olan üyelik sürecinde ulusal mevzuatını AB ile uyumlu hale getirme çabasinda olması ve AB’nin de UMS ve UFRS’leri IASB tarafından aynen yayımlandığı hali ile otomatik olarak yürürlüğe koymayıp bir onay mekanizması geliştirmesidir. 2009 yılı itibarıyla TMS/TFRS’ler UMS/UFRS’lerin bir tercümesi niteliğinde olduğundan birbirleriyle uyumludur. Dolayısıyla Türkiye’de hisse senetleri borsada işlem gören şirketler finansal raporlamalarını TMS/TFRS’lere göre yapmaktadırlar. Bu şirketler bir yandan halka açıkladıkları finansal tablolarını TMS/TFRS hükümlerine göre hazırlarlarken, bir yandan da vergi dairelerine verdikleri beyanname ekinde tabi oldukları vergi kanunlarına göre hazırlanmış finansal tablolarını sunmaktadırlar.

TMS/TFRS hükümlerine göre raporlama yapacak olan inşaat şirketleri, inşaat sözleşmelerini 11 numaralı Türkiye Muhasebe Standardına göre finansal tablolarına yansıtırken, diğer taraftan vergi dairelerine sundukları finansal tablolarını da 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun (GVK) 42. – 44. maddelerine göre düzenlemektedirler. İnşaat sözleşmelerinin finansal tablolara olan yansıması TMS-11 ve GVK’da farklı şekillerde ele alınmıştır. Bu durum hasılatın ve ilgili satış maliyetlerinin Gelir Tablosunda gösterimine ve kâr / zararın hesaplanmasına etki etmektedir. Bu

çalışmada yukarıda belirtilen etki üzerinde durulacaktır.

İNŞAAT SÖZLEŞMELERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

İNşaat işletmelerinde esas faaliyet konularını oluşturan bir inşaatın tamamlanması bir takvim yılından daha uzun sürebilmektedir. Bu durum, işletme faaliyetinin, bir takvim yılı olan muhasebe dönemi içinde finansal tablolara alınmasında bazı sorunlar yaratmaktadır. Bu sorunların başında inşaat yapım sözleşmesine ilişkin hasılatın gelir tablosuna alınmasının ne zaman ve nasıl olacağı, dolayısıyla kâr / zarar hesaplaması gelmektedir.

İNşaat işletmeleri açısından inşaat sözleşmelerinin muhasebeleştirilmesinde temelde iki yöntem vardır. Bu yöntemler “Tamamlanmış Taahhüt Yöntemi” ve “Tamamlanma Yüzdesi Yöntemi”dir (KIESO, WEYGANDT, WARFIELD, 2001, s:1005). Bu iki yöntem karşılaştırıldığında, Tamamlanma Yüzdesi Yöntemi dönemsellik ilkesi ile daha uyum sağlamaktadır (AKDOĞAN ve SEVİLENGÜL, 2007, s:448).

Tamamlanmış Taahhüt ve Tamamlanma Yüzdesi Yöntemlerinin temel özellikleri aşağıdaki gibidir.

TAMAMLANMIŞ TAAHHÜT YÖNTEMİ

Tamamlanmış Taahhüt Yöntemi’nde yapılmakta olan inşaat yapım sözleşmesine ilişkin maliyetler, inşaat tamamlanana kadar bilançoda varlıklar bölümünde takip edilirken, düzenlenen hakediş bedelleri faturaları

da yine inşaat tamamlanana kadar bilançonun borçlar (yabancı kaynaklar) kısmında takip edilmektedir. Dolayısıyla inşaat sözleşmesine ilişkin maliyetler ve hakedişler inşaat tamamlanana kadar bilançoda sırasıyla bir varlık ve bir borç olarak raporlanmaya devam edilmektedir. İnşaatın tamamlandığı dönemde, tamamlanan inşaata ilişkin maliyet ve hakedişler Gelir Tablosuna alınmaktadır. Bu işlemde maliyetler satışların maliyetine aktarılırken, hak edişler toplamı da hasılatı (satışlar) aktarılmaktadır.

Bu yöntemde inşaat kaç yıl devam ederse etsin, inşaat tamamlanmadıkça inşaata ilişkin gelir ve maliyet unsurları gelir tablosuna aktarılmamakta ve kâr / zarar hesaplamasında dikkate alınmamaktadır. İnşaatın tamamlandığı yıl, inşaatın tüm hasılatının ve maliyetinin topluca gelir tablosuna aktarılması, o dönemin gelir tablosunun şişmesine neden olmaktadır. Bu durum işletmenin gerçek faaliyet durumunu yansıtmadığı için yanıltıcı sonuçlar doğurmaktadır (GÜRBÜZ, AKGÜL ve ÇAKICI, 2006, s:121).

TAMAMLANMA YÜZDESİ YÖNTEMİ

Tamamlanma Oranı Yöntemi adıyla da anılan bu yöntemde (BONHMA,

et.al., 2008, 1717), inşaat sözleşmesinin her dönem gerçekleşen maliyetleri ilgili oldukları dönemde gelir tablosuna satış maliyeti olarak alınırken, sözleşmenin toplam bedelinin tamamlanma derecesine isabet eden tutarı da ilgili dönemin hasılatına aktarılmaktadır.

Tamamlanma yüzdesinin hesaplanmasında kullanılan değerlendirme yöntemleri “girdilere dayalı değerlendirme” ve “çıktılara dayalı değerlendirme” olarak sınıflandırılabilir. Girdilere Dayalı Değerleme, bir sözleşmeyle ilişkilendirilen çalışmalara göre yapılır (katlanılan maliyetler, çalışılan işçilik saati v.b.). Çıktılara Dayalı Değerleme ise sonuçlara dayalı olarak yapılır (üretilen ton, bir binanın katları, bir yolun tamamlanan uzunluğu v.b.). Her iki yöntemin de üstünlükleri ve zayıflıkları vardır. En fazla kullanılan değerlendirme yöntemi maliyetlere dayalı olarak (cost-to-cost basis) hesaplanan tamamlanma yüzdesidir (KIESO, WEYGANDT, WARFIELD, 2001, s:1006).

Maliyetlere dayalı olarak hesaplanan tamamlanma yüzdesi, katlanılan maliyetlerin en son tahmin edilen toplam maliyetlere oranlanması sonucu bulunur. Bu yöntemde Tamamlanma yüzdesi formülü aşağıdaki gibidir:

$$\text{Tamamlanma Yüzdesi} = \frac{\text{Gerçekleşen Kümülatif Maliyet}}{\text{Kümülatif Maliyet} + \text{Kalan Tahmini Maliyet}}$$

Tamamlanma Yüzdesi Yöntemine göre cari dönem gelirinin hesaplanması da aşağıdaki gibidir:

Tamamlanma Yüzdesi	x	Sözleşme Bedeli	-	Önceki Dönemlerde Muhasebeleştirilen Gelir	=	Cari Dönem Geliri
--------------------	---	-----------------	---	--	---	--------------------------

Yukarıda yer alan formül kullanılarak hesaplanan her dönemin hasılatı, o döneme ait olan inşaat maliyeti ile birlikte gelir tablosunda raporlanır. Bu şekilde hesaplanan hasılat tutarı eğer kesilen hakediş faturaları toplamından fazla ise aradaki fark faturalandırılmamış bir alacak olarak bilançonun varlıklar kısmında yer alır. Bu fark bir gelir tahakkuku gibi işlem görür. Eğer yukarıdaki şekilde hesaplanan hasılat

tutarı kesilen hakediş faturaları toplamından az ise bu durumda fazla fatura kesilmiş olacağından aradaki fark bilançoda borçlar kısmında yer alır. Bu fark “gelecek aylara / yıllara ait gelir” gibi işlem görür.

Yukarıdaki formül biraz değiştirilecek olursa cari dönemin brüt kârını da aşağıdaki gibi hesaplamak mümkündür (EPSTEIN, MIRZA, 2005, s:190 – 191):

Tamamlanma Yüzdesi	x	Tahmini Toplam Brüt Kâr	-	Önceki Dönemlerde Muhasebeleştirilen Brüt Kâr	=	Cari Dönem Brüt Kâr
--------------------	---	-------------------------	---	---	---	----------------------------

İNŞAAT SÖZLEŞMELERİNE İLİŞKİN VERGİ DÜZENLEMELERİ

Türkiye’de faaliyet gösteren işletmelerin sayısal anlamda büyük çoğunluğu finansal raporlamalarını vergi düzenlemelerine göre yapmaktadır. Ayrıca TMS / TFRS kullanmaları zorunlu olan işletmelerde vergi matrahı da vergi düzenlemelerine göre bulunmaktadır. İnşaat işletmelerinin vergi dairelerine sundukları finansal tablolarını da 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun (GVK) 42. – 44. maddelerine göre düzenlenmektedirler.

Gelir Vergisi Kanunu’nun 42. maddesinde, *“birden fazla takvim yılına sirayet eden inşaat ve onarma işlerinde kâr veya zarar için bittiği yıl kati olarak tespit edilir ve tamamı o yılın geliri sayılarak yine o yıl*

beyannamesinde gösterilir” denilerek, bu işlere ait gelir veya kurumlar vergisi için bitimine ötelenmiştir. Ancak yine Gelir Vergisi Kanunu’nun 94. maddesine ve Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 15. maddesine istinaden, hak ediş faturaları üzerinden % 3 vergi tevkifatı yapılması öngörülmüştür. Bu uygulamanın gerekçesi, inşaat bitmeden kâr ya da zararın tespit edilmesinin zorluğudur (AYDIN, BEYAZ, 2008).

Vergi Usul Kanunu uyarınca çıkarılan 1 No.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği’ne göre, Tekdüzen hesap planında yer alan, **“170-177 No.lu Yıllara Yaygın İnşaat Onarım Maliyetleri”** hesabı, işletmenin üstlendiği yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinin maliyetlerinin biriktirildiği hesaplardır. Bu hesaplarda oluşan maliyet, geçici kabul yapıldığında **“622- Satılan**

Hizmet Maliyeti” hesabına devredilir. Aynı şekilde, “**350-357 No.lu Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Hak edişleri”** hesabı da, işletmenin üstlendiği yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinden, tamamladıkları kısımlar için düzenlenen hak ediş bedellerinin izlendiği hesaplardır. İşin geçici kabulü yapıldığında, bu hesaplardaki hak ediş bedelleri, ilgili satış hesaplarının alacağı karşılığında bu hesaplara borç kaydedilir. Dolayısı ile maliyetler ve hak edişler, yıllara yaygın iş bitene kadar bilançolarda sırasıyla, dönen varlık ve kısa vadeli yabancı kaynak olarak biriktirilmektedir. Sonuç olarak bu sistemde, hak edişler ve maliyetler arasındaki olumlu ya da olumsuz fark, kâr ya da zarar olarak öz sermayenin bir unsuru olamamaktadır (AYDIN, BEYAZ, 2008).

Vergi kanunlarında yukarıda belirtilen düzenlemeler, uygulanacak olan yöntemin Tamamlanmış Taahhüt Yöntemi olduğunu göstermektedir.

TMS 11'E GÖRE İNŞAAT SÖZLEŞMELERİNİN FİNANSAL TABLOLARDA RAPORLANMASI

TMS 11'de **İnşaat sözleşmesi (sözleşme)**; bir varlığın veya tasarım, teknoloji ve fonksiyon ya da nihai amaç veya kullanım açısından birbiriyle yakından ilişkili ya da birbirine bağımlı bir grup varlığın inşası için özel olarak yapılmış bir sözleşme olarak tanımlanmıştır. Sözleşme türleri temelde iki grupta toplanmıştır. Bunlar Sabit Fiyatlı Sözleşme ve Maliyet Artı Kâr Sözleşmesidir.

Sabit fiyatlı sözleşme; yüklenicinin sabit bir sözleşme fiyatını (ihale bedeli) veya üretim birimi başına sabit bir tutarı (birim fiyat) kabul ettiği ancak belli koşullarda maliyet güncelleştirmesine (eskalasyon) konu olan inşaat sözleşmesidir.

Maliyet artı kâr sözleşmesi; yükleniciye kabul edilebilir ya da başka bir şekilde tanımlanmış maliyetler üzerine bu maliyetlerin bir yüzdesi veya sabit bir tutar eklenerek ödeme yapılan inşaat sözleşmesidir.

TMS 11 UMS 11'in bir tercümesi niteliğindedir. UMS 11'in 1993 yılındaki revizyonuna kadar hem Tamamlanmış Taahhüt Yöntemi hem de Tamamlanma Yüzdesi Yöntemi uzun süreli inşaat sözleşmeleri için alternatif yöntemler olarak tanınmaktaydı (EPSTEIN, MIRZA, 2005, s:183). UMS 11'in güncel halinde ve dolayısıyla TMS 11'e göre inşaat sözleşmeleri Tamamlanma Yüzdesi Yöntemine göre finansal tablolarda raporlanmaktadır.

Her bir inşaat sözleşmesi için değerlendirme ayrı ayrı uygulanır. Ancak bazı koşullarda, bir sözleşmenin ayrı ayrı belirlenebilen/tanımlanabilen bölümlerine veya (bir sözleşme veya sözleşmeler grubunun özünü yansıtmak amacıyla) bir sözleşmeler grubuna birlikte de uygulanabilir (TMS 11, par. 7).

Bir sözleşme müşterinin seçimine bağlı olarak ek bir varlığın inşaatını içerebileceği gibi, ek bir varlık inşaatını içermek üzere değiştirilebilir. Bu durumda, ek varlığın inşaatı aşağıdaki koşullardan birinin varlığı durumunda ayrı bir

inşaat sözleşmesi olarak değerlendirilir (TMS 11, par.10):

a) varlığın orijinal sözleşmenin kapsadığı varlık veya varlıklardan tasarım, teknoloji veya fonksiyon açısından önemli farklılıklar arz etmesi; veya

b) varlığın fiyatının orijinal sözleşme bedeli dikkate alınmaksızın müzakere edilmesi.

Sözleşme Geliri

Sözleşme geliri aşağıdakileri içerir:

a) sözleşmede başlangıçta üzerinde anlaşmaya varılmış bedel; ve

b) sözleşmeye konu işteki değişiklikler, ek ödeme talepleri ve teşvik ödemelerinden:

i) gelir olarak sonuçlanması muhtemel olanlar; ve

ii) güvenilir biçimde ölçülebilenler.

Sözleşme geliri alınan veya alınacak olan hakedişlerin gerçeğe uygun değeri ile ölçülür. Sözleşme gelirinin ölçülmesi gelecekteki olayların sonuçlarına bağlı çeşitli belirsizliklerden etkilenir. Olaylar meydana geldikçe ve belirsizlikler çözümlendikçe tahminlerin sık sık gözden geçirilmesi gerekir. Bu nedenle sözleşme geliri tutarı dönemden döneme artabilir veya azalabilir.

Sözleşme Maliyetleri

Sözleşme maliyetleri aşağıdakilerden oluşur:

a) belli bir sözleşmeyle doğrudan ilişkili maliyetler,

b) genel olarak sözleşmeye konu işle ilişkisi kurulabilen ve sözleşmeye yüklenebilecek olan maliyetler; ve

c) sözleşme hükümlerine göre özellikle müşteriye yüklenebilecek olan diğer maliyetler.

Sözleşme Gelir ve Giderlerinin Muhasebeleştirilmesi

Bir inşaat sözleşmesinin sonucu güvenilir biçimde öngörülebiliyorsa, inşaata ilişkin gelir ve maliyetler raporlama dönemi sonu itibariyle sözleşmeye konu işin tamamlanma aşaması esas alınarak, gelir ve giderler olarak finansal tablolara yansıtılır.

Toplam sözleşme maliyetlerinin toplam sözleşme gelirini aşması muhtemelse beklenen zarar doğrudan gider olarak finansal tablolara yansıtılır.

Sabit fiyatlı sözleşmede aşağıdaki koşulların tamamı mevcutsa inşaat sözleşmesi sonucu güvenilir biçimde tahmin edilebilir:

a) toplam sözleşme gelirinin güvenilir biçimde ölçülebilmesi;

b) sözleşmeye ilişkin ekonomik yararların işletmeye akışının muhtemel olması;

c) sözleşme konusu işin bitirilmesi için gereken inşaat maliyetleri ile işin tamamlanma aşamasının raporlama dönemi sonunda güvenilir biçimde belirlenebilmesi; ve

d) sözleşmeye yüklenebilecek inşaat maliyetlerinin açıkça belirlenebilmesi ve güvenilir biçimde ölçülebilir olması sonucu, katlanılan fiili inşaat maliyetlerinin önceki tahminlerle karşılaştırılabilir olması.

Maliyet artı kâr sözleşmesinde, aşağıdaki koşulların tamamı mevcutsa inşaat sözleşmesi sonucu güvenilir biçimde tahmin edilebilir:

- a) sözleşmeye ilişkin ekonomik yararların işletme tarafından elde edilmesinin muhtemel olması;
- b) sözleşmeye yüklenebilecek inşaat maliyetlerinin, geri tahsil edilebilir nitelikte olsun veya olmasın, açıkça belirlenebilmesi ve güvenilir biçimde ölçülebilmesi.

Ayrıca yüklenici işletmenin etkin bir iç finansal bütçeleme ve raporlama sistemine sahip olması gerekir. Yüklenici işletme, inşaat işi ilerledikçe, inşaat gelir ve maliyet tahminlerini gözden geçirir ve gerektiğinde değiştirir. Bu tür değişikliklere gerek duyulması, sözleşme sonucunun güvenilir biçimde tahmin edilemediği anlamına gelmez.

Bir sözleşmenin tamamlanma aşaması çeşitli yollarla belirlenebilir. Yüklenici işletme, yapılan işi güvenilir biçimde ölçen yöntemi kullanır. Sözleşmenin niteliğine bağlı olarak, bu yöntemler aşağıdakileri içerebilir:

- a) bugüne kadar yapılan işle ilgili katlanılan sözleşme maliyetlerinin öngörülen toplam inşaat maliyetlerine oranı;
- b) yapılan işe ilişkin incelemeler; veya
- c) sözleşmeye konu işin fiziki tamamlanma oranı.

Müşteriden alınan avanslar ve hakedişler genellikle yapılan işi yansıtmaz.

Bir inşaat sözleşmesinin sonucunun güvenilir biçimde tahmin edilememesi durumunda:

- a) sadece katlanılmış sözleşme maliyetlerinin geri kazanılabilmesi muhtemel olan kısmı kadar gelir kaydedilir; ve
- b) sözleşme maliyetleri oluştuğu dönemin gideri olarak finansal tablolara yansıtılır.

Tamamlanma yüzdesi yöntemi toplam maliyetlerin tahmin edilmesine dayalıdır. Bu tahminler zaman içerisinde değişiklik gösterebilir. Bu durumda TMS 8, Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerinde Değişiklikler ve Hatalar Standardına göre işlem yapılır (ALEXANDER, BRITTON, JORISSEN, 2009, s.377).

Bir işletme, sözleşmeye konu işle ilgili;

- a) müşterilerden olan brüt alacak tutarını varlık; ve
- b) müşterilere olan brüt yükümlülük tutarını ise borç olarak göstermelidir.

Brüt alacak tutarı; katlanılan maliyetler ve sonuç hesaplarına yansıtılmış kârlar toplamından, sonuç hesaplarına yansıtılmış zararlar düşüldükten sonra kalan tutarın, hak edişler toplamını aştığı devam eden tüm sözleşmeler için;

- a) katlanılan maliyetler artı sonuç hesaplarına yansıtılmış kârlar tutarından;
- b) sonuç hesaplarına yansıtılmış zararlar ve hakedişler toplamı düşülerek hesaplanan net tutardır.

Bir başka ifade ile brüt alacak tutarı, gerçek anlamda hak edildiği

halde henüz faturalandırılmamış tutardır.

Brüt Alacak = (katlanılan maliyetler + brüt kârlar) – (zararlar + hakedişler toplamı)

Brüt yükümlülük tutarı; hak edişlerin, katlanılan maliyetler ile sonuç hesaplarına yansıtılmış kârlar toplamından, sonuç hesaplarına yansıtılmış zararlar düşüldükten sonra kalan tutarı aştığı devam eden tüm sözleşmeler için;

a) katlanılan maliyetler artı sonuç hesaplarına yansıtılmış kârlar tutarından;

b) sonuç hesaplarına yansıtılmış zararlar ve hakedişler toplamı düşülerek hesaplanan net tutardır.

Brüt Yükümlülük = (katlanılan maliyetler + brüt kârlar) – (zararlar + hakedişler toplamı)

Brüt Alacak ve Brüt Yükümlülük eşitlikleri aynı olmakla birlikte, yapılan hesaplamaların sonucunun pozitif olması durumunda Brüt Alacak, negatif olması durumunda da Brüt Yükümlülük olmaktadır.

Vergi Kanunlarına Göre Kayıtlardan TMS 11'e Geçiş

Finansal olayları vergi kanunlarına göre muhasebeleştirilen bir

işletme TMS 11'e göre raporlama yapacağı zaman yukarıda belirtilen şekilde dönemin gelir ve giderini yeniden hesaplaması gerekmektedir. Yeniden hesaplama sonucu gelir tablosu ve bilançoda bazı düzeltme işlemlerinin yapılması gerekmektedir. Bu düzeltme işlemleri sırasında farklılara ilişkin takibin sağlıklı olması açısından bunlarında kaydedilmesinde yarar vardır. Kayıt işlemlerinde Tekdüzen Hesap Planında yer alamayan bazı yeni hesaplara ihtiyaç duyulacaktır (SAYARI, 2002, s:10 ve AKDOĞAN ve SEVİLENGÜL, 2007, s:215).

Geçiş işlemi, bir örnek yardımıyla aşağıdaki şekilde açıklanacaktır. Örnekte, kolay anlaşılabilirliği sağlamak için KDV ve Vergi Stopajı dikkate ihmal edilmiştir.

Örnek:

ABC İnşaat Şirketi 2009 yılı başında büyük bir alış-veriş merkezi inşaatının yapım sözleşmesini imzalamıştır. Üç yıl sürecek olan bu inşaat sözleşmesinin toplam bedeli 25.000TL olup, başlangıçtaki tahminlere göre toplam maliyet 21.250 TL olacaktır. Üç yılda tamamlanan inşaatla ilgili finansal bilgiler aşağıdaki gibidir:

	1. Yıl	2. Yıl	3. Yıl
Yıllık fiili maliyet	8.750 TL	7.500 TL	6.250 TL
Gerçekleşen kümülatif maliyet	8.750	16.250	22.500
Kalan tahmini tamamlanma maliyeti	12.500	6.250	---
Düzenlenen Hakediş Faturaları	10.000	8.500	6.500
Tahsil edilen hakediş bedelleri	7.500	9.000	8.500

Yapılacaklar:

1) Tamamlanmış taahhüt (completed-contract) ve tamamlanma oranı (percentage-of-completion) yöntemlerine göre her yıla ait

gelir, maliyet ve kâr tutarlarının hesaplanması,

2) Gelir Tablosu ve Bilançonun konuyla ilgili bölümlerinin düzenlenmesi.

Kısmi Gelir Tablosu

	<u>1. Yıl</u>	<u>2. Yıl</u>	<u>3. Yıl</u>	<u>Toplam</u>
Tamamlanma Oranı				
Yöntemi:				
Satışlar	10.294	7.762	6.944	25.000
Satışların Maliyeti	<u>8.750</u>	<u>7.500</u>	<u>6.250</u>	<u>22.500</u>
Brüt Kâr	<u>1.544</u>	<u>262</u>	<u>694</u>	<u>2.500</u>
Tamamlanmış Taahhüt				
Yöntemi:				
Satışlar	-	-	25.000	25.000
Satışların Maliyeti	-	-	<u>22.500</u>	<u>22.500</u>
Brüt Kâr	-	-	<u>2.500</u>	<u>2.500</u>

Tamamlanma Oranı Yönteminde Satışların Yıllar İtibarıyla Hesaplanması:

$$1. \text{ Yıl Satışlar} = \frac{8750}{8750 + 12.500} \times 25.000 = 10.294$$

$$2. \text{ Yıl Satışlar} = \left(\frac{16.250}{16.250 + 6.250} \times 25.000 \right) - 10.294 = 7.762$$

$$3. \text{ Yıl Satışlar} = \left(\frac{22.500}{22.500 + 0} \times 25.000 \right) - 18.056 = 6.944$$

Kısmi Bilanço

	<u>1. Yıl</u>	<u>2. Yıl</u>	<u>3. Yıl</u>
	<u>Sonu</u>	<u>Sonu</u>	<u>Sonu</u>
Tamamlanma Oranı Yöntemi:			
Dönen Varlıklar:			
Hakediş Alacakları	2.500	2.000	***
Brüt Alacak (Faturalanmamış Al.)*	294		
Kısa Vadeli Yab.Kaynak.:			
Müşterilere Brüt Borç (Fazla Faturalanmış)**		444	
Tamamlanmış Taahhüt Yön.:			
Dönen Varlıklar:			
Hakediş Alacakları	2.500	2.000	***
İnşaat Maliyeti	8.750	16.250	
Kısa Vadeli Yab.Kaynak.:			
Hakedişler	10.000	18.500	

* $10.294 - 10.000 = 294$

** $(10.294 + 7.762) - (10.000 + 8.500) = -444$

*** Tamamı tahsil edildiğinden bakiye kalmamıştır.

Yukarıdaki örnek Gelir Tablosu açısından incelendiğinde, her iki yöntemde de 3 yıllık brüt kâr aynıdır. Farklılık brüt kârın yıllara dağılımındadır. Tamamlanma Oranı (yüzdesi) Yönteminde brüt kâr yıllara dağılırken, Tamamlanmış Taahhüt Yönteminde brüt kârın tamamı inşaatın bittiği üçüncü yılda ortaya çıkmıştır.

Yukarıdaki örnek Bilanço açısından incelendiğinde ise, Tamamlanma Oranı (yüzdesi) Yönteminde inşaat maliyeti gelir tablosuna aktarıldığından bilançoda yer almamaktadır. Ayrıca birinci yılda kesilen hakediş faturasından daha fazla gelir elde edildiği

hesaplandığından, varlıklarda henüz faturalandırılmamış bir alacak raporlanmıştır. Diğer taraftan ikinci yıl sonu itibarıyla hakediş faturaları toplamı, tamamlanma yüzdesine göre hesaplanmış gelirden fazla olduğundan, bu fark borçlar (yabancı kaynaklar) kısmında raporlanmıştır.

İMKB'DE HİSSE SENETLERİ İŞLEM GÖREN BİR İNŞAAT ŞİRKETİ

Vak'a Analizinin Konusu

Analizin konusu İMKB'de hisse senetleri işlem gören işletmeler arasında inşaat alanında faaliyet gösteren bir işletmenin finansal tablolarının incelenmesidir. İMKB'deki inşaat şirketleri içinde

tesadüfi olarak Enka İnşaat ve Sanayi Anonim Şirketi seçilmiştir.

Vak'a Analizin Amacı

Türkiye Muhasebe Standartlarını uygulayan bir inşaat şirketinin finansal tablolarında TMS 11 nedeniyle yaptıkları raporlamaları ve vergi uygulamasından farklı olarak ortaya çıkan durumları ortaya koymaktır.

Vak'a Analizinin Önemi

Türk Ticaret Kanunu değişiklik tasarısının aynen yasalaşması halinde tüm inşaat şirketlerinin TMS / TFRS'ye göre

raporlama yapacak olmaları nedeniyle, bu işletmelerin karşılaşacakları durumlara ilişkin bir örnek çalışmanın olması TMS/TFRS uygulamasına geçişte kolaylık sağlayabilecektir.

Vak'a Analizinin Sınırlandırılması

Vak'a analizi Enka İnşaat ve Sanayi Anonim Şirketi'nin 31.12.2008 itibarıyla İMKB'de yayınlanmış olan finansal tablolar ve bunların dipnotlarıyla sınırlıdır. Dipnotlardan da sadece TMS 11'i ilgilendiren kısımları ele alınmıştır.

Enka İnşaat ve Sanayi Anonim Şirketi
31 Aralık 2008 tarihi itibariyle
Konsolide bilanço
(Para birimi Bin Türk Lirası (TL))

		Cari dönem	Geçmiş dönem
		Bağımsız denetimden geçmiş	Bağımsız denetimden geçmiş
Varlıklar	Dipnot referansları	31 Aralık 2008	31 Aralık 2007
Dönen varlıklar		5.073.541	3.431.490
Nakit ve nakit benzerleri	6	892.202	1.028.744
Finansal yatırımlar	7	827.734	128.223
Ticari alacaklar	9	1.973.517	848.888
Diğer alacaklar		19.095	9.003
- İlişkili taraflardan diğer alacaklar	10, 32	17.067	6.752
- Diğer alacaklar	10	2.028	2.251
Stoklar	11	532.068	312.720
Devam eden inşaat sözleşmelerinden alacaklar	12	145.047	290.563
Diğer dönen varlıklar	21	290.242	241.811
Müşterek yönetime tabi ortaklıklarının dönen varlıklar içindeki payı	4	393.636	385.078
		5.073.541	3.245.030
Satış amacıyla elde tutulan varlıklar	29	-	186.460
Duran varlıklar		6.673.327	5.729.943
Ticari alacaklar	9	50.937	34.184
Finansal yatırımlar	7	256.097	370.310
Özkaynak yöntemiyle değerlendirilen yatırımlar	13	60	11.713
Yatırım amaçlı gayrimenkuller	14	2.847.443	1.623.954
Maddi duran varlıklar		3.170.120	3.324.722
- Şirket	15	3.023.228	3.213.753
- Şirket'in müşterek yönetime tabi ortaklıkları içindeki payı	4	146.892	110.969
Maddi olmayan duran varlıklar	16	4.073	3.472
Müşterek yönetime tabi ortaklıklarının duran varlıklar içindeki payı	4	4.941	-
Şerefiye	17	164.147	136.953
Ertelenmiş vergi varlığı	30	105.473	155.497
Diğer duran varlıklar	21	70.036	69.138
Toplam varlıklar		11.746.868	9.161.433

		Cari dönem	Geçmiş dönem
		Bağımsız denetimden geçmiş	Bağımsız denetimden geçmiş
Kaynaklar	Dipnot referansları	31 Aralık 2008	31 Aralık 2007
Kısa vadeli yükümlülükler		3.357.866	2.740.441
Finansal borçlar		601.365	504.558
- Finansal kredilerden borçlar	8	597.527	500.025
- Finansal kiralama işlemlerinden borçlar	8, 19	3.838	4.533
Ticari borçlar	9	1.158.884	806.854
Diğer borçlar		777.630	780.614
- İlişkili taraflara diğer borçlar	10, 32	1.264	892
- Diğer borçlar	10	776.366	779.722
Devam eden inşaat sözleşmeleri hakediş bedelleri	12	193.780	84.832
Dönem karı vergi yükümlülüğü	30	36.064	32.136
Borç karşılıkları	18	83.352	42.807
Diğer kısa vadeli yükümlülükler	21	219.115	142.433
Müşterek yönetime tabi ortaklıklarının kısa vadeli yükümlülükler içindeki payı	4	287.676	346.207
		3.357.866	2.740.441
Satış amacıyla elde tutulan duran varlıklara ilişkin yükümlülükler	29	-	-
Uzun vadeli yükümlülükler		3.060.272	2.672.529
Finansal borçlar		1.202.667	1.361.385
- Finansal kredilerden borçlar	8	1.114.342	1.286.162
- Finansal kiralama işlemlerinden borçlar	8,19	88.325	75.223
Ticari borçlar	9	5.254	2.171
Diğer borçlar	10	191.699	67.357
Çalışanlara sağlanan faydalara ilişkin karşılıklar	20	16.635	15.224
Ertelenen vergi yükümlülüğü	30	410.160	371.323
Diğer uzun vadeli yükümlülükler	21	1.158.535	787.032
Müşterek yönetime tabi ortaklıklarının uzun vadeli yükümlülükler içindeki payı	4	75.322	68.037
Özkaynaklar		5.328.730	3.748.463
Ana ortaklığa ait özkaynaklar		4.961.082	3.457.003
Yasal ödenmiş sermaye	22	1.221.689	921.689
Ödenmiş sermaye düzeltmesi	22	31.752	(237.045)
Değer artış fonları	22	186.726	319.010
Yabancı para çevrim farkları		32.389	96.319
Kardan ayrılan kısıtlanmış yedekler	22	121.064	98.940
Geçmiş yıllar karı	22	2.596.634	1.511.002
Net dönem karı		770.828	747.088
Azınlık payları	22	367.648	291.460
Toplam kaynaklar		11.746.868	9.161.433

Enka İnşaat ve Sanayi Anonim Şirketi

31 Aralık 2008 tarihinde sona eren yıla ait

Konsolide gelir tablosu

(Para birimi Bin Türk Lirası (TL))

		Cari dönem	Geçmiş dönem
		Bağımsız	Bağımsız
		denetimden geçmiş	denetimden
	Dipnot	31 Aralık	31 Aralık
	referansları	2008	2007
Sürdürülen faaliyetler			
Satış gelirleri	5, 23	9.022.938	6.869.342
Satışların maliyeti (-)	5, 23	(7.666.643)	(5.673.750)
Brüt kar		1.356.295	1.195.592
Pazarlama, satış ve dağıtım giderleri (-)	5, 24,25	(170.522)	(130.401)
Genel yönetim giderleri (-)	5, 24,25	(293.049)	(222.042)
Diğer faaliyet gelirleri	5, 26	451.903	114.236
Diğer faaliyet giderleri (-)	5, 26	(53.792)	(56.364)
Faaliyet karı		1.290.835	901.021
Özkaynak yöntemiyle değerlendirilen yatırımların kar/zararındaki paylar	5	(939)	6.142
Finansal gelirler	5, 27	203.629	252.742
Finansal giderler (-)	5, 28	(395.840)	(218.001)
Sürdürülen faaliyetler vergi öncesi karı		1.097.685	941.904
Sürdürülen faaliyetler vergi gideri, net	5, 30	(238.563)	(138.130)
- Dönem vergi gideri (-)	5, 30	(138.315)	(168.006)
- Ertelenmiş vergi (gideri)/geliri	5, 30	(100.248)	29.876
Sürdürülen faaliyetler dönem karı		859.122	803.774
Durdurulan faaliyetler vergi sonrası dönem karı/zararı		-	-
Dönem karı		859.122	803.774
Dönem kar/zararının dağılımı			
Azınlık payları		88.294	56.686
Ana ortaklık payları		770.828	747.088
Hisse başına kazanç			
- intifa senetleri	31	-	3,83
- adi hisse senedi (tam Kr)	31	0,64	0,62
Sürdürülen faaliyetlerden hisse başına kazanç			
- intifa senetleri	31	-	3,83
- adi hisse senedi (tam Kr)	31	0,64	0,62
Ağırlıklı ortalama hisse senedi sayısı (1 kuruşdan ortalama hisse senedi)		120.000.000.000	120.000.000.000

İnşaat yüklenim ihaleleri Enka İnşaat tarafından tek başına, bağlı ortaklıkları ile ya da kurulan müşterek yönetime tabi ortaklıklar yoluyla ve diğer müteahhitlerle birlikte üstlenilmektedir. Projeler “sabit fiyatlı” sözleşmeler ve “maliyet artı kar” tipi sözleşmeler bazında gerçekleştirilmekte olup, hepsi genellikle ekonomik koşullara ve projedeki değişikliklere göre fiyat ayarlamaları içermektedir.

Önemli muhasebe değerlendirme, tahmin ve varsayımları

Konsolide finansal tabloların hazırlanmasında Şirket yönetiminin, raporlanan varlık ve yükümlülük tutarlarını etkileyecek, bilanço tarihi itibari ile vukuu muhtemel yükümlülük ve taahhütleri ve raporlama dönemi itibariyle gelir ve gider tutarlarını belirleyen değerlendirmeler, varsayımlar ve tahminler yapması gerekmektedir. Gerçekleşmiş sonuçlar tahminlerden farklı olabilmektedir. Tahminler düzenli olarak gözden geçirilmekte, gerekli düzeltmeler yapılmakta ve gerçekleştikleri dönemde konsolide gelir tablosuna yansıtılmaktadırlar.

Konsolide finansal tablolara yansıtılan tutarlar üzerinde önemli derecede etkisi olabilecek bilanço tarihinde var olan veya ileride gerçekleşebilecek tahminlerin esas kaynakları göz önünde bulundurularak yapılan varsayımların başlıcaları aşağıdaki gibidir.

a) UMS 11 “İnşaat Sözleşmeleri” kapsamında projelerin toplam tahmini maliyetlerinin ve proje karlılıklarının belirlenmesi, ve zararla biteceği

öngörülen projeler için zarar karşılığı hesaplaması,

Gelir ve giderlerin muhasebeleştirilmesi

Gelirler, faaliyetler ile ilgili olarak Şirket’e ekonomik getiri sağlanmasının muhtemel ve getirinin güvenilir olarak ölçülebilmesinin mümkün olduğu zaman muhasebeleştirilir. Gelirler verilen iskontolar ile katma değer vergileri düşülerek hesaplanır. Gelirin kaydedilebilmesi için aşağıdaki belirli kriterlerin öncelikle gerçekleşmesi gerekir:

İnşaat sözleşmesi faaliyetleri

Sözleşme gelir ve giderleri, inşaat sözleşmesinin getirisi doğru bir şekilde tahmin edilebildiği zaman, gelir ve gider kalemi olarak kaydedilir. Sözleşme gelirleri, sözleşmenin tamamlanma oranı metoduna göre finansal tablolara yansıtılmaktadır. Dönem itibariyle gerçekleşmiş olan toplam sözleşme giderlerinin sözleşmenin toplam tahmini maliyetine oranı sözleşmenin tamamlanma yüzdesini göstermekte olup bu oran sözleşmenin toplam gelirinin cari döneme isabet eden kısmının finansal tablolara yansıtılmasında kullanılmaktadır.

Maliyet artı kar tipi sözleşmelerden doğan gelir, oluşan maliyet üzerinden hesaplanan kar marjıyla kayıtlara yansıtılır.

İnşaat sözleşme maliyetleri tüm ilk madde – malzeme ve direkt işçilik giderleriyle, sözleşme performansıyla ilgili olan endirekt işçilik, malzemeler, tamiratlar ve

amortisman giderleri gibi indirekt maliyetleri kapsar. Satış ve genel yönetim giderleri olduğu anda giderleştirilir. Tamamlanmamış sözleşmelerdeki tahmini zararların gider karşılıkları, bu zararların saptandığı dönemlerde ayrılmaktadır. İş performansında, iş şartlarında ve sözleşme ceza karşılıkları ve nihai anlaşma düzenlemeleri nedeniyle tahmini karlılıkta olan değişiklikler maliyet ve gelir revizyonuna sebep olabilir. Bu revizyonlar, saptandığı dönemde konsolide finansal tablolara

yansıtılır. Kar teşvikleri gerçekleşmeleri makul bir şekilde garanti edildiğinde gelire dahil edilirler.

Devam eden inşaat sözleşmelerinden alacaklar, konsolide finansal tablolara yansıtılan gelirin kesilen fatura tutarının ne kadar üzerinde olduğunu; devam eden inşaat sözleşmeleri hakediş bedelleri ise kesilen fatura tutarının konsolide finansal tablolara yansıtılan gelirin ne kadar üstünde olduğunu gösterir.

12. Dipnot: Devam eden inşaat sözleşmelerinden alacaklar ve ilgili hakediş bedelleri

	31 Aralık 2008	31 Aralık 2007
Devam eden inşaat sözleşmeleriyle ilgili maliyetler	4.109.318	1.663.766
Tahmini kazançlar	335.785	251.892
	4.445.103	1.915.658
Eksi : Dönem sonu itibariyle toplam faturalanan hakediş bedeli	(4.493.836)	(1.709.927)
	(48.733)	205.731

12. Dipnot: Devam eden inşaat sözleşmelerinden alacaklar ve ilgili hakediş bedelleri (devamı)

Yukarıdaki net bakiye ilişikteki konsolide bilançolarda aşağıdaki şekilde sınıflandırılmıştır:

	31 Aralık 2008	31 Aralık 2007
Devam eden inşaat sözleşmelerinden alacaklar (net)	145.047	290.563
Devam eden inşaat sözleşmeleri hakediş bedelleri (net)	(193.780)	(84.832)
	(48.733)	205.731

Şirket'in, bağlı ortaklıklarının ve müşterek yönetime tabi ortaklıklarının 31 Aralık 2008 tarihi itibarıyla devam eden inşaat sözleşmeleri ile ilgili olarak almış olduğu kısa ve uzun vadeli avansların toplam tutarı 999.394 TL (31 Aralık 2007 – 971.615 TL)'dir.

Ertelenen vergi varlıkları ve yükümlülükleri

31 Aralık 2008 ve 2007 tarihleri itibarıyla, ertelenmiş vergiye konu olan geçici farklar ve etkin vergi oranları kullanılarak hesaplanan ertelenmiş vergi yükümlülüğünün dağılımını aşağıda özetlenmiştir:

	Konsolide bilanço		Konsolide gelir tablosu, yeniden değerlendirme fonu ve yabancı para çevrim farkları	
	31 Aralık 2008	31 Aralık 2007	31 Aralık 2008	31 Aralık 2007
Maddi ve maddi olmayan duran varlıkların ve yatırım amaçlı varlıkların yeniden ölçümü ve gerçeğe uygun değer düzeltmesi	(633.024)	(490.974)	(142.050)	(246.308)
Projelerde tamamlanma yüzdesi metodu uygulamasından dolayı yapılan düzeltmeler	-	(64)	64	8.525
Ertelenmiş finansal giderler	-	(21)	21	1.245
"PSA" kapsamındaki GE stoğu (*)	(25.231)	(3.799)	(21.432)	9.336
Stoklar üzerindeki geçici farklar	(1.003)	-	(1.003)	-
Enerji gelirlerinde yapılan ortalama satış fiyatı düzeltmeleri	-	(7.346)	7.346	(197)
Diğer	-	-	-	3.129
Brüt ertelenmiş vergi yükümlülüğü	(659.258)	(502.204)	(157.054)	(224.270)
Enerji gelirlerinde yapılan ortalama satış fiyatı düzeltmeleri	231.707	168.511	63.196	32.865
Taşınan vergi zararı	99.636	104.957	(5.321)	37.677
Kıdem tazminatı karşılığı	3.133	2.625	508	570
Şüpheli alacak karşılığı	548	542	6	(661)
Stok değer düşüklüğü karşılığı	-	3.158	(3.158)	3.043
Finansal türev araçlar gerçeğe uygun değer düzeltme etkisi	6.402	1.410	4.992	(522)
Ertelenmiş finansal giderler	1.272	-	1.272	-
Diğer	11.873	5.175	6.698	4.709
Brüt ertelenmiş vergi varlıkları	354.571	286.378	68.193	77.681
Net ertelenmiş vergi yükümlülüğü	(304.687)	(215.826)	(88.861)	(146.589)

(*) Şirket'in yedek parça tedarikçisi General Electric (GE) ile yapılan "Parts and Services Agreement" (PSA) kapsamında yapılan düzeltme ile ilgili geçici farklar üzerinden hesaplanan ertelenmiş vergi yükümlülüğünü ifade etmektedir.

SONUÇ

Globalleşen ekonomide işletmelerin finansal raporlarında ortak bir dil olan UFRS dünyanın bir çok ülkesinde olduğu gibi Türkiye'de de uygulanmaktadır. Türkiye'de UFRS uygulaması bunların bir tercümesi olan TFRS ile olmaktadır. Bu çalışmanın yapıldığı tarih itibarıyla Türkiye'de sadece hisse senetleri İMKB'de işlem gören şirketler ile BDDK'ya tabi şirketlerde TFRS uygulaması zorunlu olmakla birlikte,

mevcut Türk Ticaret Kanunu değişiklik tasarısı aynen yasalastığı takdirde TFRS'nin uygulama alanı tüm şirketlere yayılacaktır. Bu şirketler içerisinde inşaat alanında faaliyet gösteren işletmeler, diğer işletmelerden farklı olarak yapmaları gereken bazı işlemler vardır. Bu çalışmada TMS 11 kapsamında inşaat işletmelerinin finansal tablolarında mevcut uygulamalardan ne gibi farklı bir sunum yapacakları ortaya konmuştur. İnşaat şirketleri TMS 11'in uygulanmasıyla beraber vergisel

amaçlı olarak Tamamlanmış Taahhüt Yöntemi'ni takip ederken, finansal raporları için Tamamlama Yüzdesi Yöntemini takip etmeye başlayacaklardır. Tamamlama Yüzdesi Yöntemi ile gelirin ve giderin raporlanmasında dönemsellik ilkesine daha uygun bir sunum ortaya çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

AKDOĞAN, Nalan ve Orhan SEVİLENGÜL, 2007, **Türkiye Muhasebe Standartları ile Uyumlu Tekdüzen Muhasebe Sistemi Uygulaması**, 13. baskı, İstanbul, ISMMMO Yayın No:7.

AKGÜL, Başak ATAMAN ve Hüseyin AKAY, 2004, **Uluslararası Muhasebe Standartları ve Türkiye'de Uygulama Etkinliğine İlişkin Bir Araştırma**, 2. Baskı, İstanbul, Türkmen Kitabevi.

ALEXANDER, David, Anne BRITTON and Ann JORISSEN, 2009, **International Financial Reporting and Analysis**, 4th edition, UK, South Western Cengage Learning.

AYDIN, Zeki Cengiz ve Devrim BEYAZ, 2008, **İnşaat Muhasebesi Sisteminde Sorunlar Ve Yeni Açılımlar**, Yaklaşım Dergisi, Mart 2008, Sayı: 183, Çevrimiçi <http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/20080311040.htm>, 8 Ekim 2009.

BONHMA, Mike, et.al., 2008, **International GAAP 2008 – Generally Accepted Accounting Principles under International**

Financial Reporting Standards, England Ernst & Young, Wiley.

CAIRNS, David, 1999, **Applying International Accounting Standards**, second edition, London, Butterworths.

EPSTEIN, Barry J. and Abbas Ali MIRZA, 2005, **IFRS, Interpretations and Application of International Accounting and Financial Reporting Standards**, USA, Wiley.

Gökçen, GÜRBÜZ, Başak ATAMAN AKGÜL ve Cemal ÇAKICI, 2006, **Türkiye Muhasebe Standartları Uygulamaları**, İstanbul, Beta.

IASB, **International Financial Reporting Standards**, London, 2006.

KIESO, Donald E., Jerry J. WEYGANDT and Terry D.WARFIELD, 2001, **Intermediate Accounting**, 10th ed., USA, Wiley.

SAYARI, Mehmet, 2002, **Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Sözleşmeleri Standardı**, Ankara, Muhasebe ve Denetime Bakış, Sayı:6, Şubat 2002, s: 1 – 16